

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Maistrova ulica 10, 1000 Ljubljana

T: 01 369 59 00
F: 01 369 59 01
E: gp.mk@gov.si
www.mk.gov.si

Republika Slovenija
Državni svet
Šubičeva 4
1000 Ljubljana

DRŽAVNI SVET REPUBLIKE SLOVENIJE

Prejeto:	22 -03- 2016
Šifra:	
Povezava:	
EPA:	EU:
Sign. zn.:	
Kratice:	

Številka: 0070-26/2014/49
Datum: 17. 3. 2016

Zadeva: **Pobuda Komisije za kulturo, znanost, šolstvo in šport za spremembo 44. člena Zakona o varstvu kulturne dediščine**
Zveza: sklep št. 120-01/16-1/ z dne 24. 2. 2016

Spoštovani,

v preučitev ste poslali pobudo Komisije za kulturo, znanost, šolstvo in šport za spremembo 44. člena Zakona o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11 – ORZVKD39, 90/12 in 111/13), ki jo je Državni svet Republike Slovenije obravnaval na 37. seji 24. 2. 2016.

44. člen veljavnega ZVKD-1 določa: »Nihče ne sme uporabljati podobe in imena spomenika brez soglasja lastnika spomenika. Lastnik lahko s soglasjem določi tudi višino nadomestila za uporabo.«

V postopku priprave ZVKD-1 iz leta 2008 je bila vsebina določbe 44. člena prvotno prevzeta iz prejšnjega Zakona o varstvu kulturne dediščine in je v predhodni obliki določala le obveznost podaje lastnikovega soglasja – brez opredelitve možnosti nadomestila. V nadaljnji verziji predloga ZVKD-1 pa se je lastniku v tej določbi dodala možnost, da iz tega naslova pridobi nekaj sredstev, saj je po pravni ureditvi iz ZVKD-1 lastnik tisti, ki je dolžan skrbeti za spomenik in ohranjanje njegovih vrednot oziroma mu zakon nalaga dolžnost, da mora ravnati s spomenikom kot dober gospodar in varovati spomenik v sorazmerju s svojimi zmožnostmi.

Razglasitev za kulturni spomenik pomeni uveljavitev posebnega pravno varstvenega režima, iz katerega izhajajo za lastnike dolžnosti in omejitve lastninske pravice, ki jih drugi lastniki nepremičnin nimajo. Obnove objektov so zaradi upoštevanja varstvenih zahtev in smernic dražje. Iz analiz Direktorata za kulturno dediščino in Zavoda za varstvo kulturne dediščine izhaja, da je obnova objekta zaradi prenove in ohranjanja spomeniškovarstvenih elementov lahko dražja tudi do 30%, s tem da lastniki niso deležni nikakršnih olajšav oz. finančnih spodbud. Visoki stroški ter omejitve in zahteve pri vzdrževanju in obnavljanju objektov postavljajo lastnike kulturnih spomenikov v neenakopraven položaj z drugimi lastniki. Pravica do nadomestila za uporabo imena in podobe spomenika je ena redkih, ki lastniku omogoča, da na

račun skrbi za ohranjanje spomenika kompenzira večje stroške vzdrževanja in obnavljanja objektov zaradi omejitev varstva.

Določbe 44. člena ZVKD-1 se nanašajo zgolj na premične in nepremične kulturne *spomenike*, ne pa tudi na preostalo registrirano dediščino. V pobudi je zmotno navedeno, da se omejitve uporabe nanaša na vse enote iz Registra nepremične kulturne dediščine. Pojasnujemo, da je v Sloveniji trenutno razglašeni 8.416 nepremičnih kulturnih spomenikov, poleg njih je v register vpisanih še 21.465 enot, ki niso razglašene za spomenik.

V registru stavb, ki ga vodi Geodetska uprava RS, je evidentiranih 1.161.966 stavb. Število stavb s statusom kulturnega spomenika je 10.557 (če pri tem upoštevamo prav vse stavbe, ki ležijo v območjih stavbnih spomenikov) oziroma le 0,9 % vseh stavb v Republiki Sloveniji.

Po jezikovni razlagi sodi pod uporabo iz 44. člena ZVKD-1 vsakršna uporaba podobe in imena spomenika. V praksi je pri tolmačenju določb 44. člena poleg pravice lastnika, da gospodari s podobo in imenom spomenika, treba upoštevati tudi javni interes oziroma javno korist varstva dediščine, opredeljeno v 2. členu ZVKD-1, ki med drugim obsega omogočanje dostopa do dediščine ali do informacij o njej vsakomur, še posebej mladim, starejšim in invalidom, ter predstavljanje dediščine javnosti in razvijanje zavesti o njenih vrednotah. Zato se je v praksi uveljavilo tolmačenje, da gre v 44. členu za prepoved uporabe imena in podobe spomenika, pri kateri nekdo individualno izkorišča podobo in ime konkretnega spomenika za svoje potrebe (da s tem služi, se reklamira, svoji firmi nadene ime spomenika, izdeluje spominke oziroma replike s podobo spomenika ipd.), torej za *pridobitno* vrsto uporabe. Če bi namreč 44. člen ZVKD-1 prepovedoval vsako uporabo imena in podobe spomenika, potem brez soglasja lastnikov spomenikov praktično ne bi bilo mogoče izdelovati zračnih posnetkov (npr. za potrebe geodetske dejavnosti), fotografirati ulic v starih mestnih jedrih in teh fotografij javno objaviti, objavljati podatkov o kulturnih spomenikih za predstavitev dediščine na spletu, vključevati podatkov o spomenikih v baze podatkov ipd. Vse to se v praksi dogaja, pa za te vrste uporabe niso bili uporabljeni inšpekcijski ukrepi po 118. členu ZVKD-1.

Zaradi odprave dvomov glede tolmačenja določb 44. člena in tudi na pobudo Državnega sveta je ministrstvo pripravilo spremembo 44. člena ZVKD-1, in sicer tako, da je v njem jasno navedeno, da gre za prepoved uporabe imena in podobe spomenika samo za pridobitne namene. Predlog novega 44. člena se glasi: *»Nihče ne sme uporabljati podobe in imena spomenika za pridobitne namene brez soglasja lastnika spomenika. Lastnik lahko s soglasjem določi tudi višino nadomestila za uporabo.«*

Novela je v postopku obravnave v Državnem zboru. Z navedeno spremembo 44. člena ZVKD-1 bo odpravljen dvom, da 44. člen onemogoča javnosti dostop do dediščine.

S 44. členom lastnik lahko preprečuje tudi tako uporabo spomenika, ki bi bila v nasprotju z družbenim pomenom spomenika oziroma javnim interesom. Brez tega člena ne bi bilo mogoče v praksi preprečevati zlorab, ki se dogajajo, npr. promocija francoskih turističnih krajev s fotografijo Bleda z otokom, izdelava medalj s podobo Plečnikovih tržnic ali Prešernove rojstne hiše, ki jih podjetje trži ob zavajanju kupcev.

V pobudi je navedeno, da je brez dovoljenja Zavoda prepovedana objava posnetkov kulturne dediščine. Ta navedba ne drži, saj, kot izhaja že iz same obravnavane določbe ZVKD-1, Zavod v povezavi z izvajanjem te določbe nima nikakršnih nalog oziroma pristojnosti. Relevanten je zgolj in samo lastnik spomenika.

V pobudi je v povezavi z omejitvami 44. člena omenjena *Direktiva 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi, člen 5, paragraf 3h*. Ta državam članicam omogoča, da *lahko* predvidijo izjeme in

omejitve glede pravice reproduciranja, pravice priobčitve del javnosti in pravice do dajanja na voljo javnosti predmetov sorodnih pravic tudi v primeru uporabe del, kot so arhitekturna in kiparska dela, namenjena trajni umestitvi na splošno dostopnih krajih. Določba se nanaša na izjeme, ki izhajajo iz avtorskih pravic in ne iz lastninske pravice, na katero se nanaša 44. člen ZVKD-1, ki je v pristojnosti Ministrstva za kulturo.

Lepo vas pozdravljam,

mag. Julijana Bizjak Mlakar
ministrica

Y. Bizjak Mlakar

Prejmejo:

- naslov – elektronsko (gp@ds-rs.si)
- arhiv

